

Oficiální výsledky Národního programu mamografického screeningu v roce 2019

Jan Daneš, Miroslava Skovajsová, Dana Houserková

Analýza dat (ve spolupráci s Národním screeningovým centrem ÚZIS ČR)

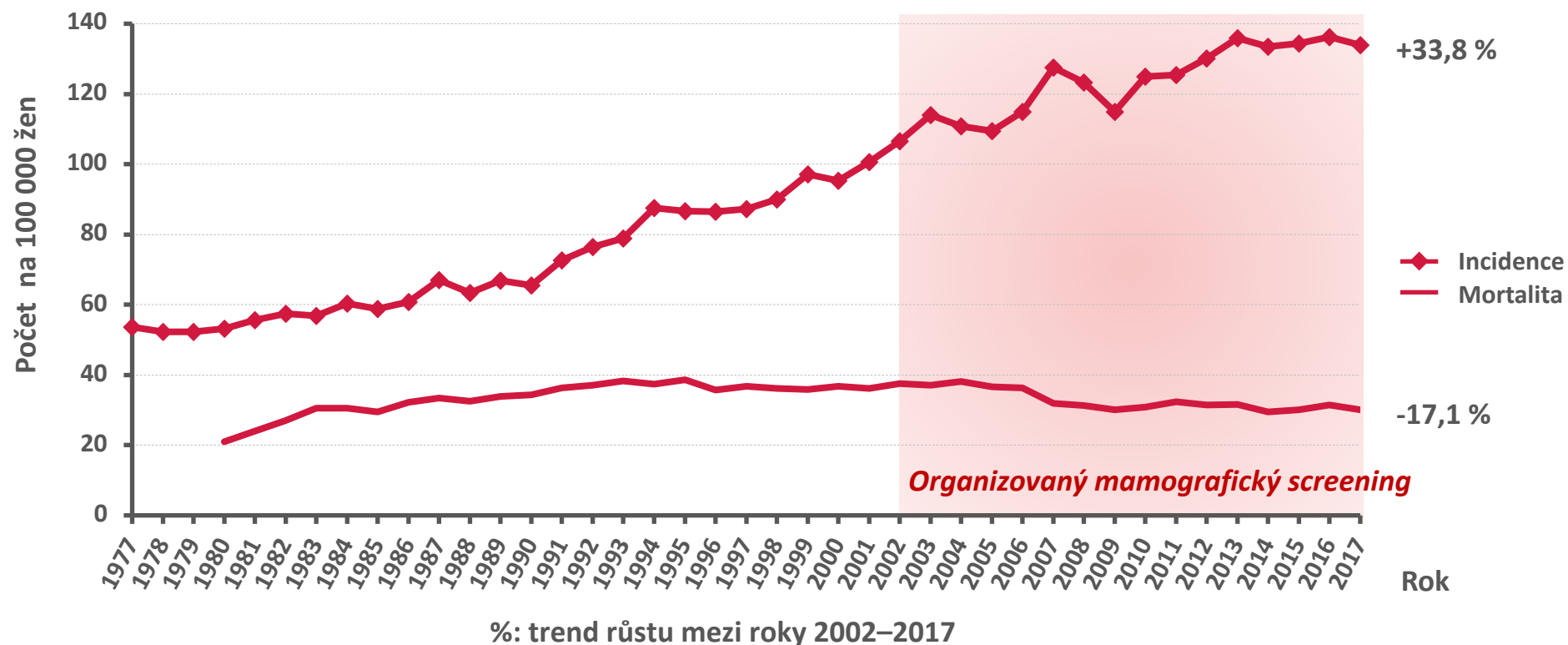
Ondřej Ngo, Monika Ambrožová, Daniel Klimeš, Ladislav Dušek, Ondřej Májek

Úvod

- V České republice probíhá od roku 2002 Národní program screeningu karcinomu prsu
- Program je od počátku plně organizovaný, s jasně definovanými pravidly a sítí kontrolovaných akreditovaných center
- Nedílnou součástí programu je jeho informační podpora, která umožňuje průběžné hodnocení celého screeningového procesu a jeho dopadu na cílovou populaci
- V lednu 2014 bylo v ČR zahájeno adresné zvaní žen do programu screeningu karcinomu prsu
- Program dosahuje významného populačního zásahu
 - ❖ bylo provedeno 9 044 862 screeningových mamografií
 - ❖ program pokrývá polovinu cílové populace žen starších 45 let, aktuální pokrytí žen ve věku 45–69 let činí 61,8 %
 - ❖ u 48 761 žen byl odhalen zhoubný nádor, drtivá většina z nich v časných stádiích s velmi úspěšnou léčbou
 - ❖ údaje z datového auditu, centrální databáze mamografického screeningu, IBA LF MU
- Třileté pokrytí populace mamografií dosahovalo dle dat Národního zdravotnického informačního systému ÚZIS ČR v roce 2019 přibližně 70 %
- V roce 2020 (období s nouzovým stavem kvůli epidemické situaci) bylo provedeno o 7,1 % méně screeningových mamografií než v roce 2019

Populační data o epidemiologii zhoubných nádorů prsu

Incidence a mortalita zhoubných nádoru prsu v ČR

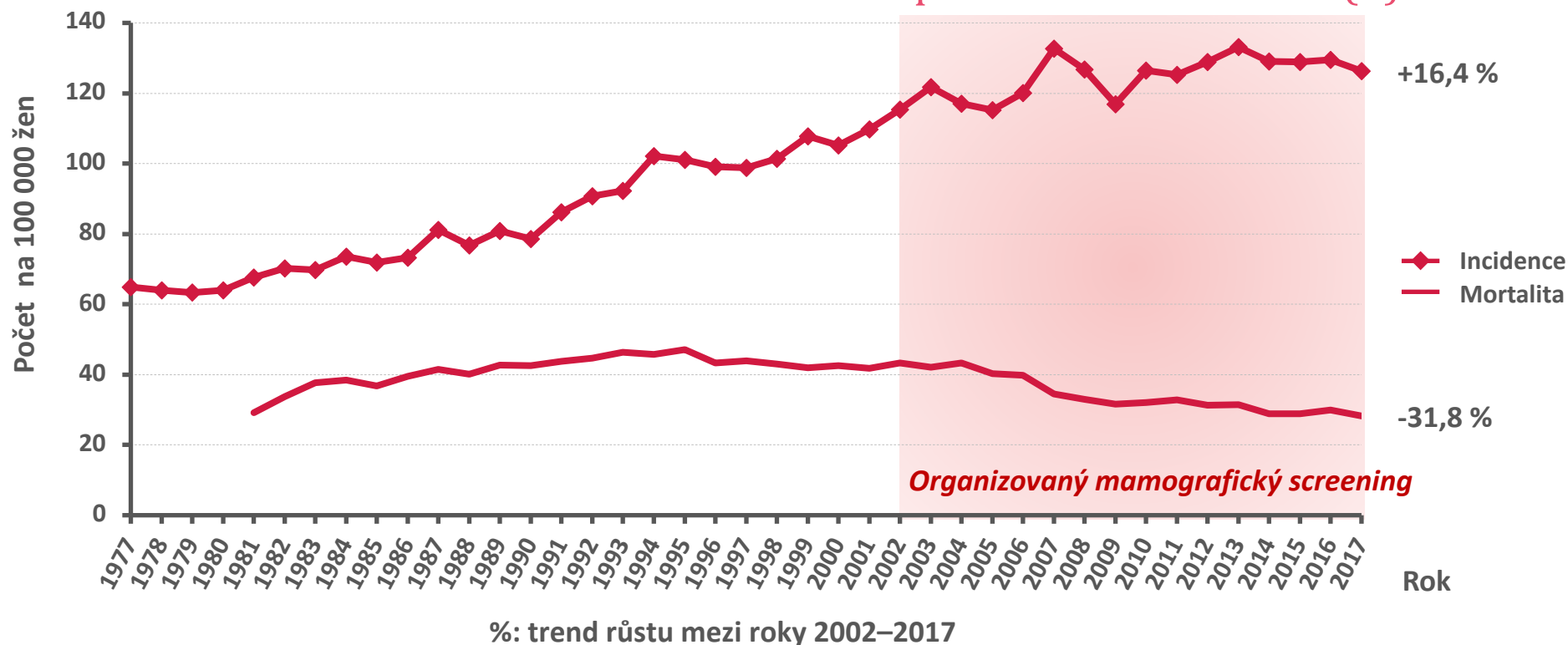


Zdroj dat: NSC/ÚZIS; Incidence – Národní onkologický registr ČR; Mortalita – Národní onkologický registr ČR do r. 1993, Český statistický úřad od r. 1994

Program významně ovlivňuje populační epidemiologii onemocnění
 Dlouhodobě klesající mortalita tohoto onemocnění při rostoucí incidenci svědčí
 o zřetelném dopadu screeningového programu na pokročilost onemocnění

Incidence a mortalita zhoubných nádoru prsu v ČR

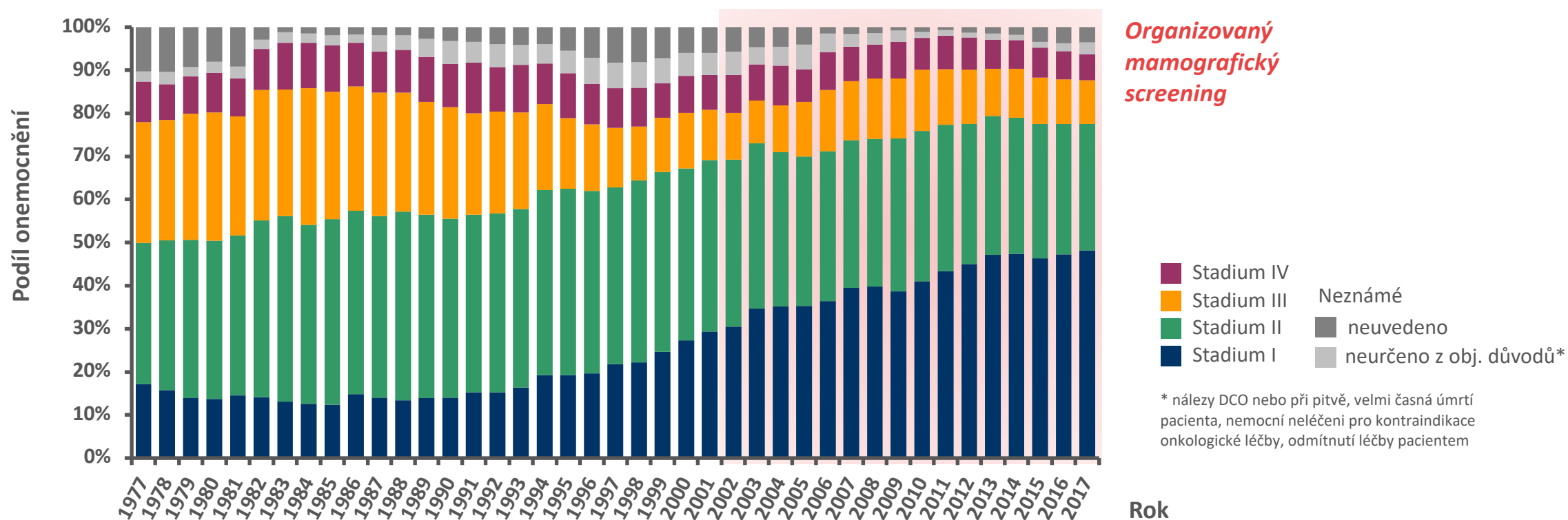
Věkově standardizovaná incidence a mortalita dle evropského standardu ASR(E)



Zdroj dat: NSC/ÚZIS; Incidence – Národní onkologický registr ČR; Mortalita – Národní onkologický registr ČR do r. 1993, Český statistický úřad od r. 1994
 ASR(E): Revision of the European standard population report of Eurostat's task force. 2013 ed. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013.

Po věkové standardizaci incidence a mortality karcinomu prsu sledujeme v posledních deseti letech podstatnější pokles

Podíl klinických stadií zhoubných nádorů prsu v ČR



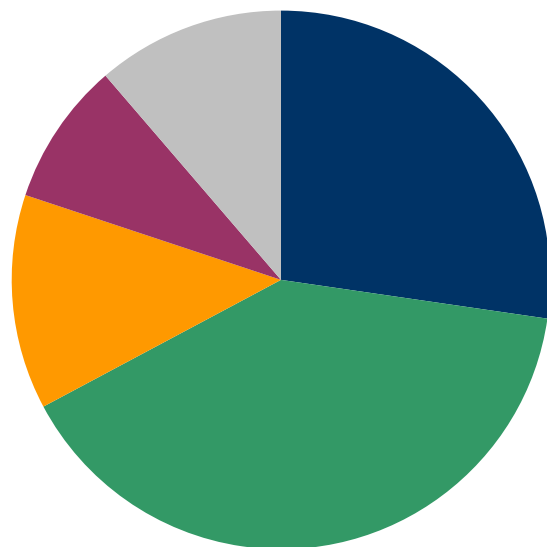
Zdroj dat: NSC/ÚZIS; Národní onkologický registr ČR

Sledujeme dlouhodobé zvyšování podílu onemocnění v klinickém stadiu I

Relativní pětileté přežití těchto onemocnění je takřka stoprocentní !!!

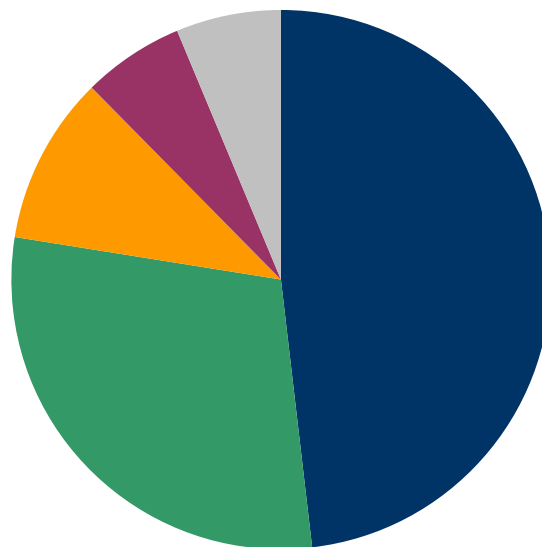
Srovnání zastoupení stadií – NOR, screening

NOR ČR: Rok 2000
n = 5 022



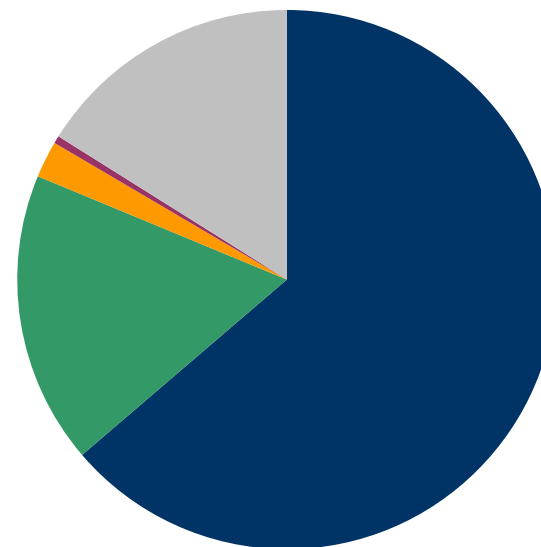
30,8 % stadium I
(mezi známými)

NOR ČR: Rok 2017
n = 7 209



51,4 % stadium I
(mezi známými)

Databáze screeningu:
Rok 2019, n = 3 537



75,9 % stadium I
(mezi známými, nepředléčenými)

POUZE INVAZIVNÍ

- Stadium I
- Stadium II
- Stadium III
- Stadium IV
- Neznámé

Zdroj dat: Národní onkologický registr ČR, NSC/ÚZIS

Zdroj dat: Institut biostatistiky a analýz, LF MU

**V celé populaci postupně roste zastoupení nejčasnějšího stadia
V samotném screeningovém programu jsou v prvním stadiu nalezeny tři čtvrtiny onemocnění**

Základní výsledky programu mamografického screeningu

Časový vývoj základních charakteristik programu

Všechny věkové skupiny	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet vyšetřených žen	682 889	678 044	694 942	704 180	698 242	726 925
Počet zachycených karcinomů	3 815	3 843	4 001	3 975	4 045	4 094
Detekční míra (na 1000 vyšetření)	5,6	5,7	5,8	5,6	5,8	5,6
Počet žen s diagnózou dle velikosti primárního nádoru						
Ca in situ	425 (11,1 %)	441 (11,5 %)	442 (11 %)	433 (10,9 %)	484 (12,0 %)	442 (10,8 %)
T1	2 478 (65,0 %)	2 525 (65,7 %)	2 650 (66,2 %)	2 659 (66,9 %)	2 698 (66,7 %)	2 650 (64,7 %)
T2	395 (10,4 %)	413 (10,7 %)	405 (10,1 %)	446 (11,2 %)	404 (10,0 %)	412 (10,1 %)
T3	27 (0,7 %)	22 (0,6 %)	32 (0,8 %)	25 (0,6 %)	20 (0,5 %)	40 (1,0 %)
T4	12 (0,3 %)	15 (0,4 %)	11 (0,3 %)	16 (0,4 %)	10 (0,2 %)	15 (0,4 %)
Nádor modifikovaný léčbou	117 (3,1 %)	135 (3,5 %)	146 (3,6 %)	131 (3,3 %)	133 (3,3 %)	115 (2,8 %)
Neznámá velikost	361 (9,5 %)	292 (7,6 %)	315 (7,9 %)	265 (6,7 %)	296 (7,3 %)	420 (10,3 %)

Výrazně převládají nádory malé velikosti

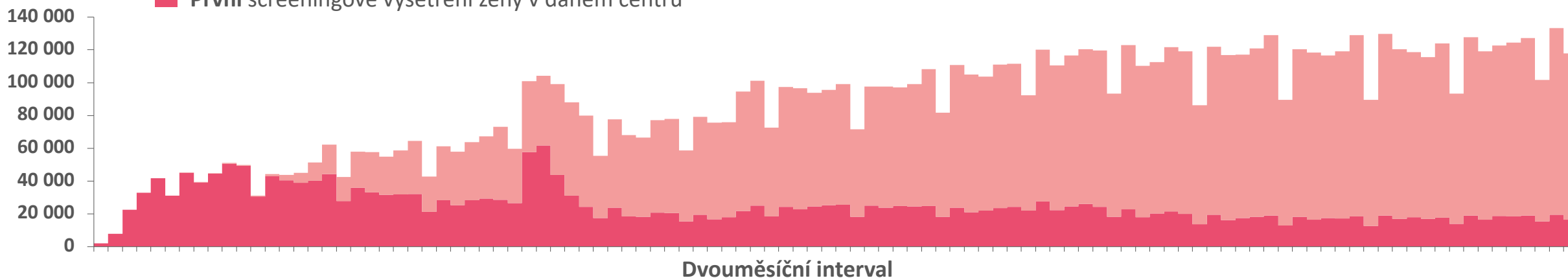
Počet vyšetření v čase roste. Relevantním údajem hodnocení trendu účasti je pokrytí mamografickým screeningem.

Objem screeningových vyšetření v jednotlivých měsících

Počet screeningových vyšetření

n = 9 044 862 vyšetření

- Další screeningové vyšetření ženy v daném centru
- První screeningové vyšetření ženy v daném centru



Dvuměsíční interval

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
První	10 043	212 247	258 419	220 476	170 501	232 285	158 986	110 666	130 174	142 684	137 055	141 820	133 966	111 238	102 505	101 884	101 892	107 493
Další	0	22	6 467	96 123	169 583	236 436	308 769	324 327	407 951	412 729	464 577	507 300	548 923	566 806	592 437	602 296	596 350	619 432
Celkem	10 043	212 269	264 886	316 599	340 084	468 721	467 755	434 993	538 125	555 413	601 632	649 120	682 889	678 044	694 942	704 180	698 242	726 925

**Dlouhodobě je patrný rostoucí trend v objemu vyšetření
Převažují další screeningová vyšetření – ženy se vrací do screeningů**

Pokrytí populace mamografickým screeningem

Pokrytí cílové populace mamografickým screeningem

Pokrytí je odhadováno na základě souhrnných počtů screeningových vyšetření:

Původní cílová populace dle vyhlášky 372/2002:

ženy ve věku 45–69 let: 1 768 287 žen (31. 12. 2019)

Během screeningového intervalu 24 měsíců (roky 2018 a 2019) bylo provedeno
1 092 364 vyšetření u žen ve věku 45–69 let

Odhadované pokrytí populace (45–69 let)
pravidelným mamografickým screeningem je **61,8 %**

Dle vyhlášky č. 70/2012 (dříve 3/2010 Sb. platná od roku 2010):

všechny ženy starší 45 let

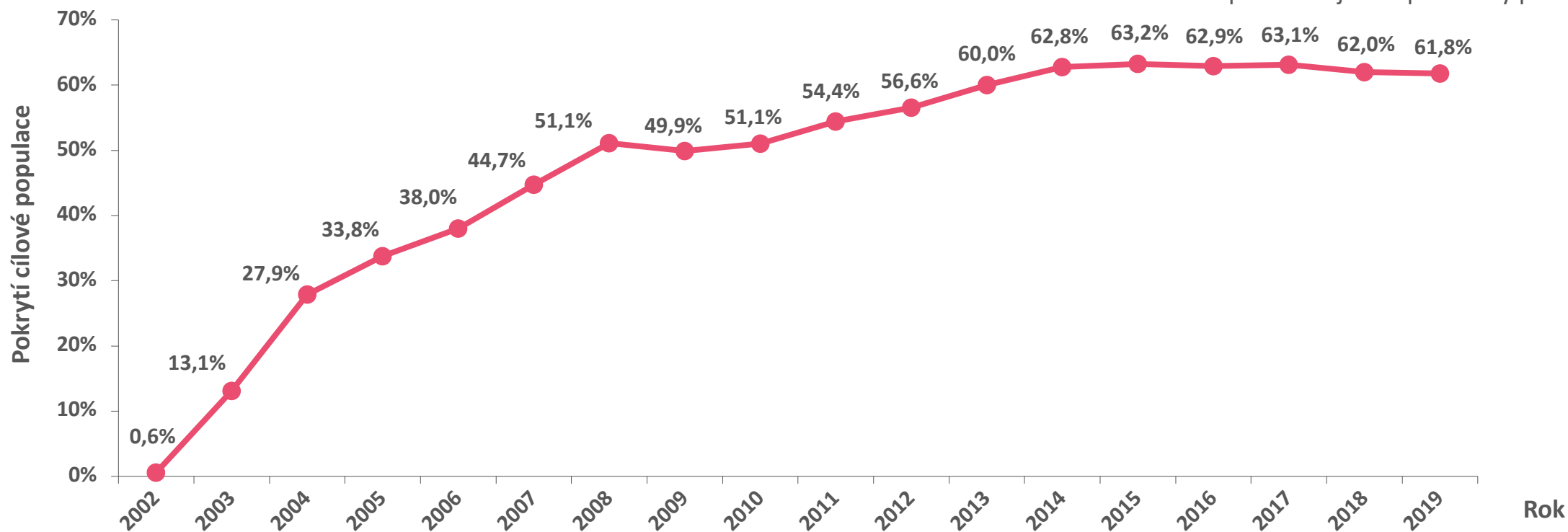
2 638 692 žen, 1 391 144 vyšetření

Odhadované pokrytí: **52,7 %**

Vývoj pokrytí mamografickým screeningem

věková skupina **45–69 let**, rok 2019: 1 768 287

věk představuje věk pacientky při vyšetření

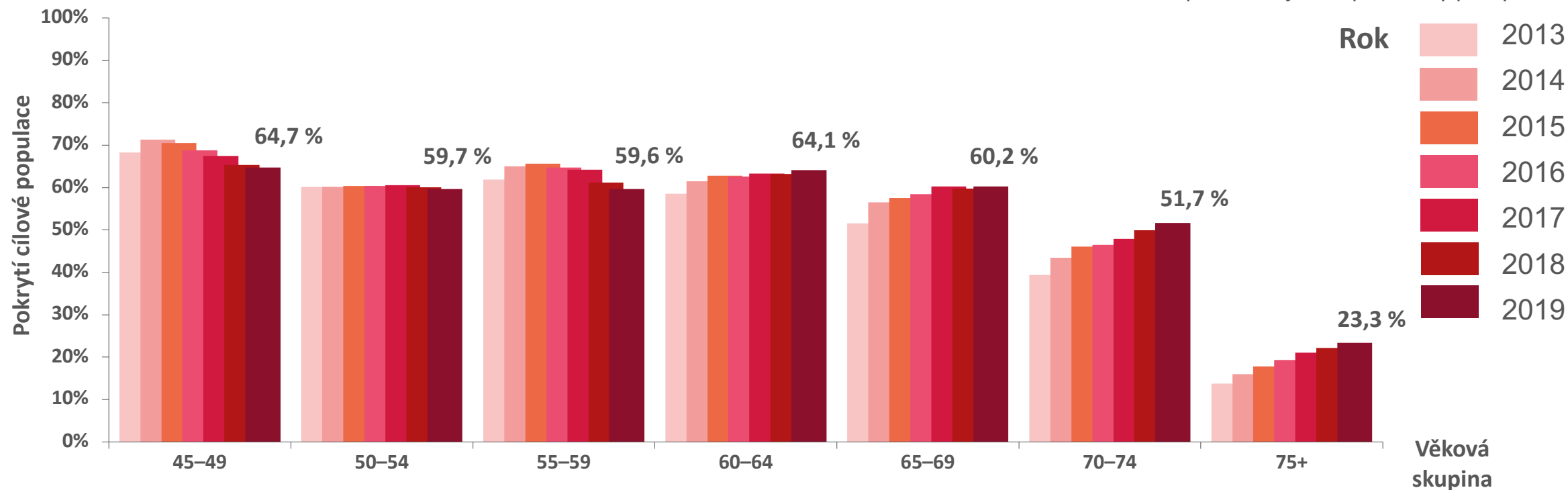


Od roku 2008 je screeningem pokryta přibližně polovina populace ve věku 45–69 let
V posledních letech se pokrytí stabilizovalo na hodnotě přes 60 %, v roce 2019 mírně pokleslo

Vývoj pokrytí screeningem dle věkových skupin

věková skupina 45+ let, celková cílová populace v roce 2019: 2 638 692

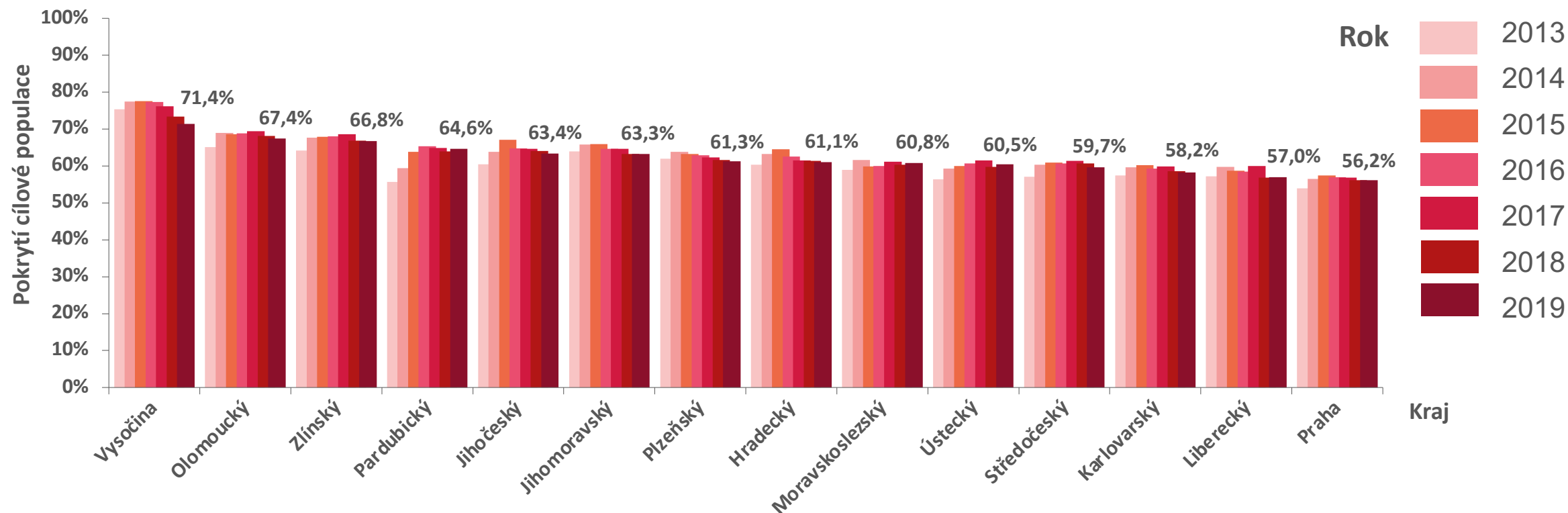
věk představuje věk pacientky při vyšetření



Pokrytí je vyšší u mladších žen, u kterých ale dochází v posledních letech k poklesu či stabilizaci pokrytí screeningem
U starších žen je ovšem patrný růst pokrytí v čase

Vývoj pokrytí screeningem dle regionů

věková skupina **45–69 let**, rok 2019: 1 768 287
věk představuje věk pacientky při vyšetření



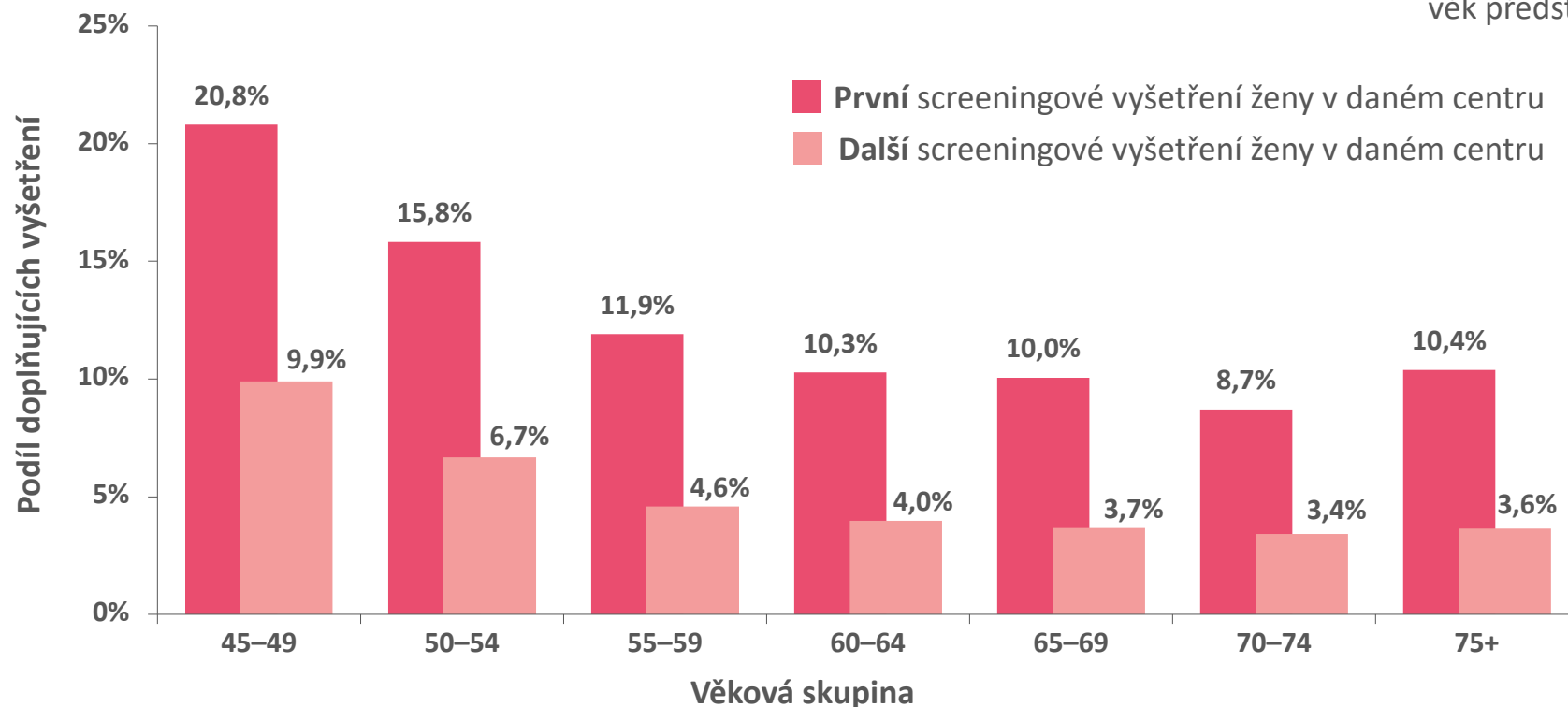
Dlouhodobě neúspěšnější je Kraj Vysočina, ale v posledním roce u něj sledujeme nejvýraznější pokles
Ve většině krajů sledujeme v posledních letech stabilizaci či pokles ve vývoji pokrytí

Základní indikátory kvality mamografického screeningu

Podíl doplňujících vyšetření – dle věku/pořadí vyšetření

věková skupina **45+ let**, 710 003 vyšetření v roce 2019

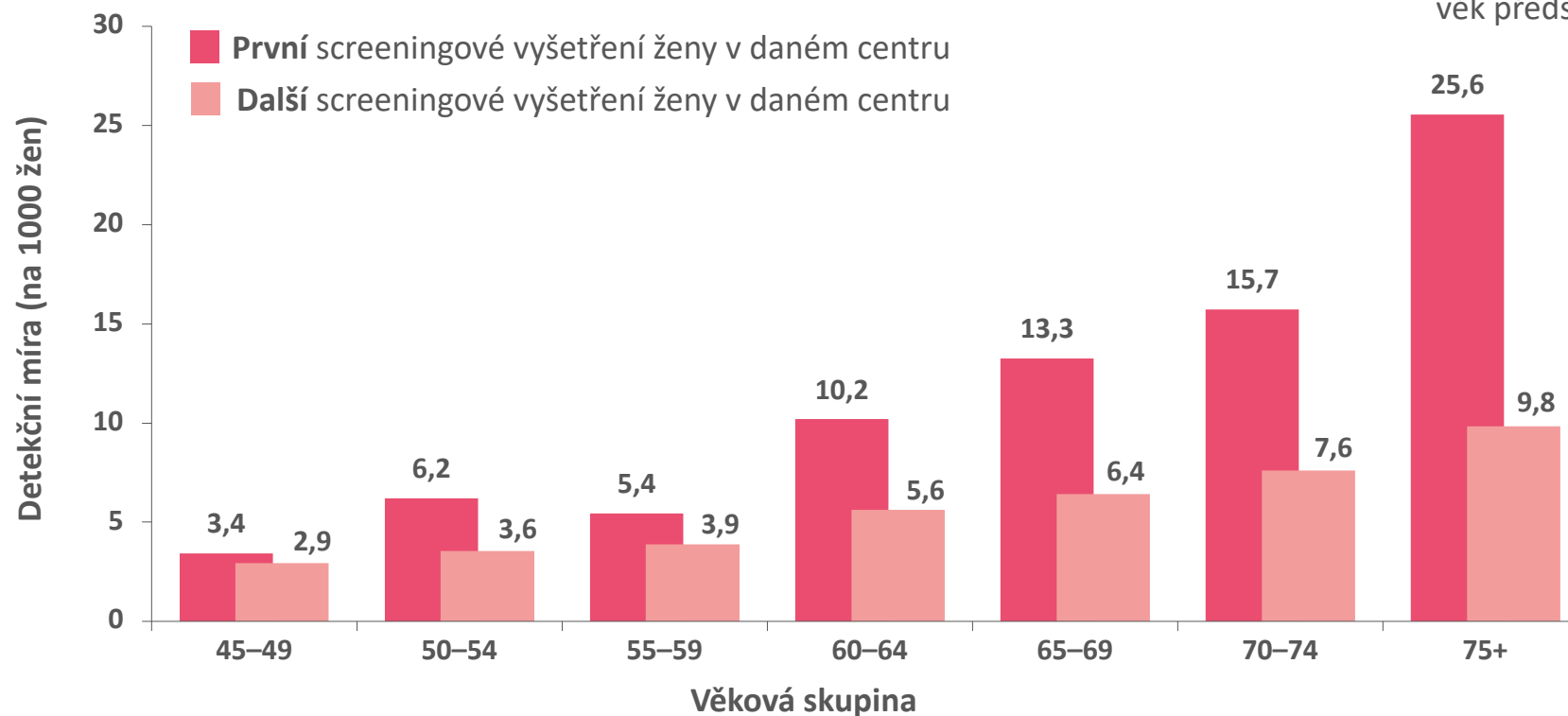
věk představuje věk pacientky při vyšetření



Ukazatel je výrazně závislý na věku a pořadí vyšetření
Doplňující vyšetření jsou častější u mladších žen při prvních vyšetření

Detekční míra – dle věku/pořadí vyšetření

věková skupina **45+ let**, 710 003 vyšetření v roce 2019
věk představuje věk pacientky při vyšetření

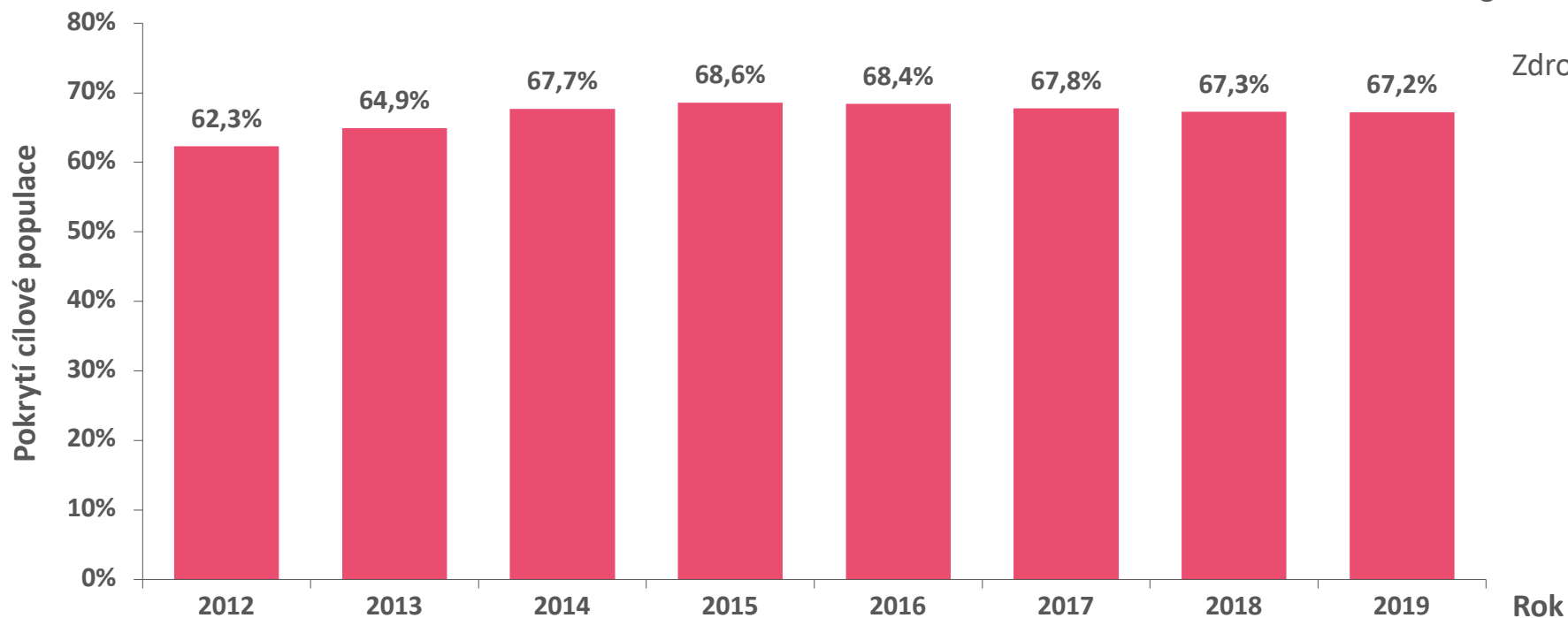


Ukazatel je výrazně závislý na věku a pořadí vyšetření
Detekce je častější u starších žen při prvních vyšetření

Doplňující hodnocení s využitím dat Národního zdravotnického informačního systému

Národní registr hrazených zdravotních služeb (NRHZS),
analýza dat Národní screeningové centrum ÚZIS ČR

Pokrytí cílové populace screeningem v letech 2012–2019 v tříletém intervalu



Údaj stanoví podíl žen v cílové populaci (1 768 287 žen v roce 2019), které podstoupily screeningovou mamografií během předchozích 3 let.
Výkon 89178 od roku 2013. Výkon 89221 v letech 2002–2014. Výkon 89223 od roku 2015.

**Při úvaze delšího intervalu došlo k navýšení pokrytí na téměř 70 %.
Podíl vyšetřených žen v tříletém intervalu dosahuje 67,2 % v roce 2019.**

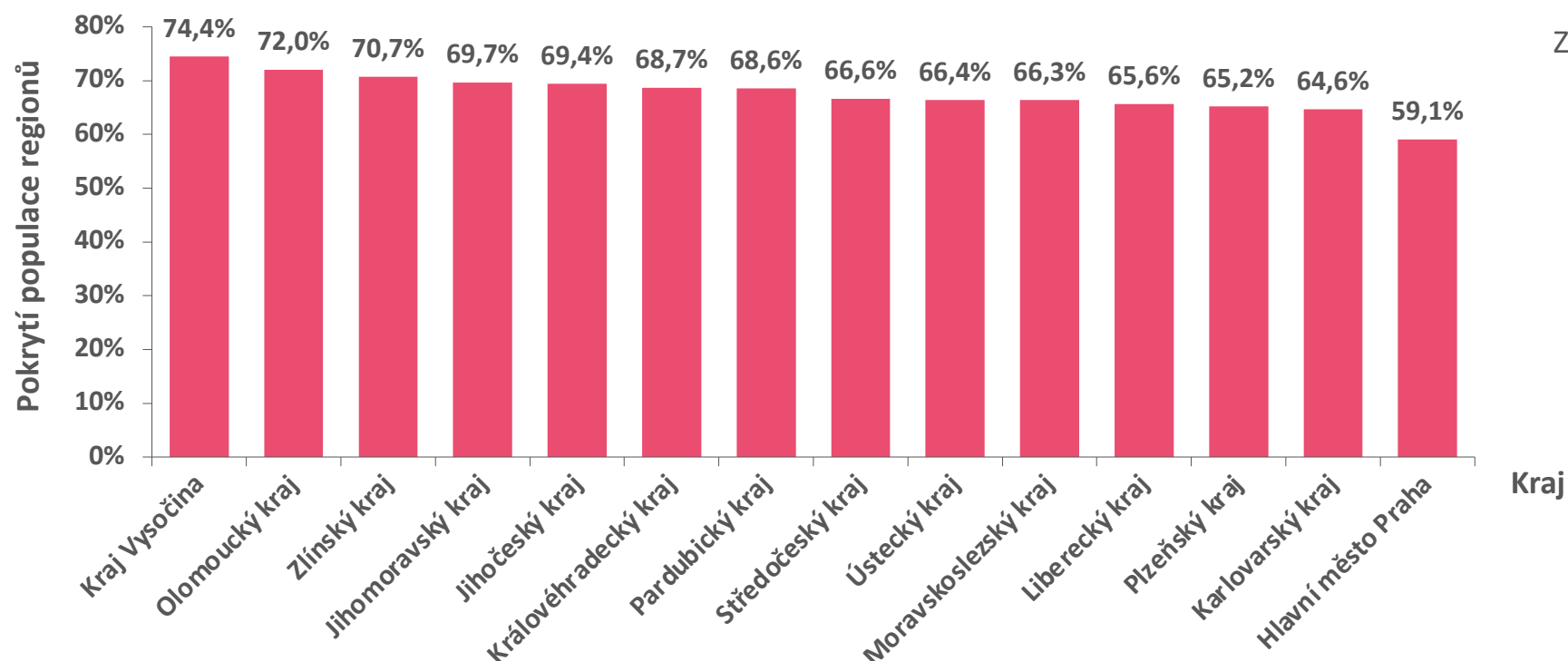
Pokrytí cílové populace screeningem v roce 2019 v tříletém intervalu dle regionů

Screeningová mamografie v dispenzární péči (89178)

Screeningová mamografie (89223)

(ženy, 45–69 let)

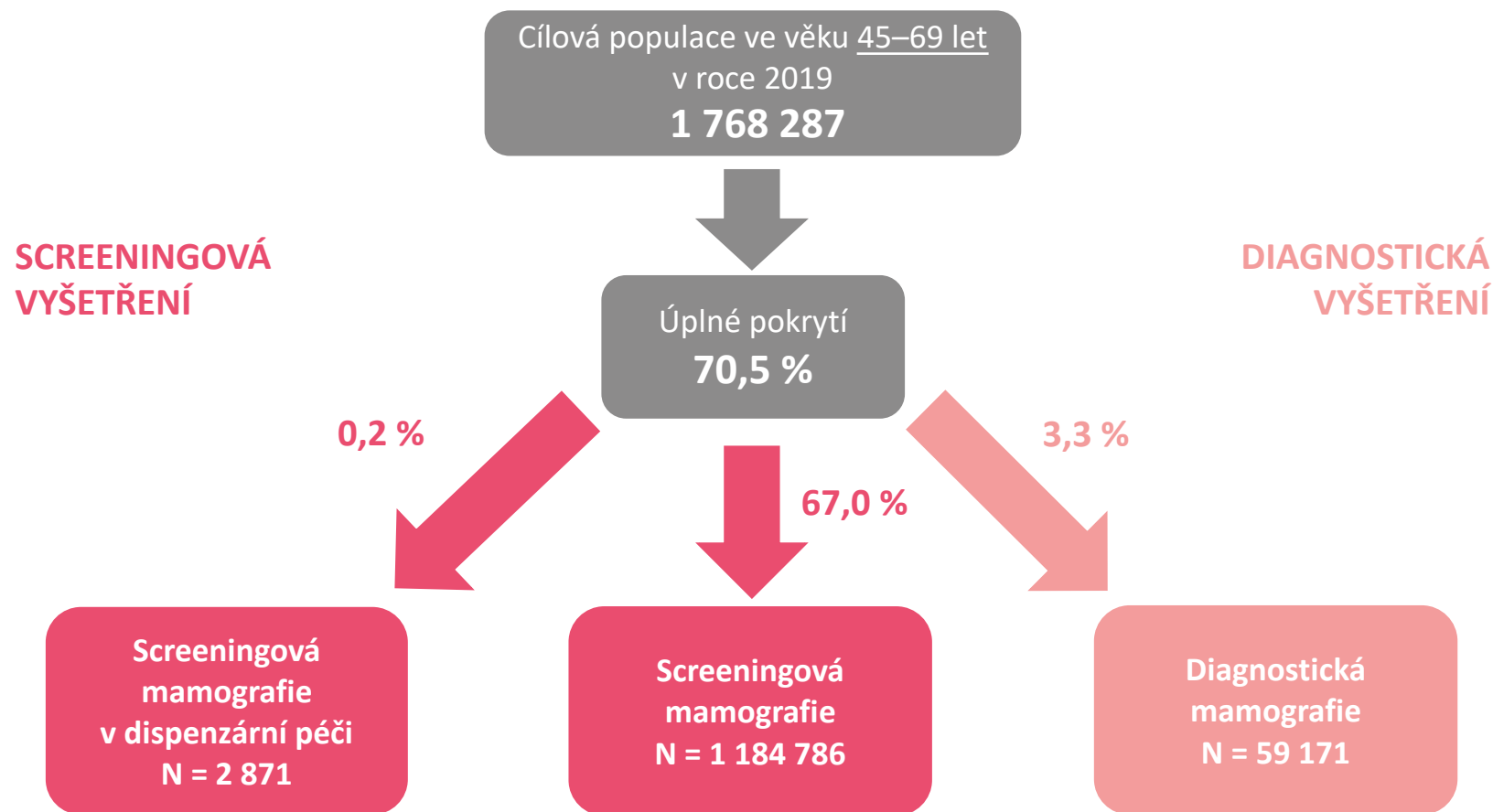
Zdroj dat: NRHVS, NSC/ÚZIS ČR



Pokrytí mamografickým screeningem v tříletém intervalu dosahuje 67,2 % v roce 2019. Nejvyšší pokrytí sledujeme v Kraji Vysočina (74,4 %), nejnižší naopak v Hlavním městě Praze (59,1 %)

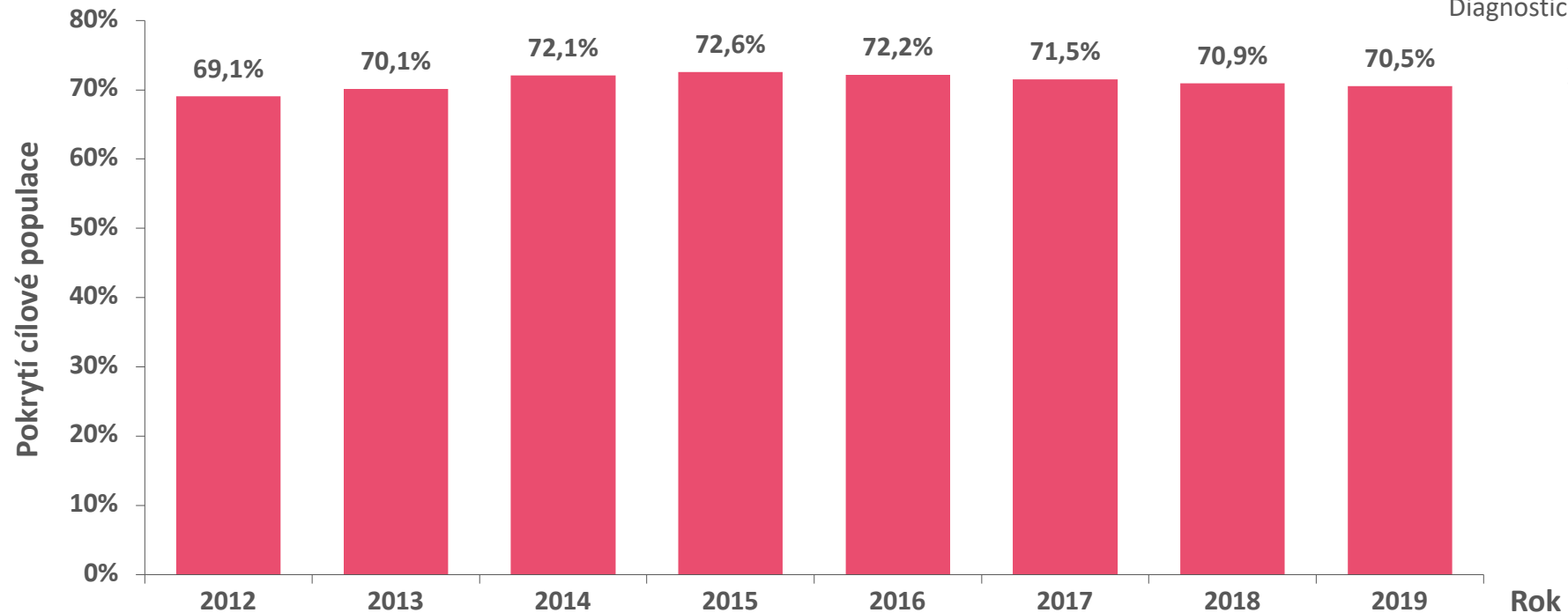
Úplné pokrytí cílové populace mamografií (včetně diagnostické) v roce 2019 v tříletém intervalu

Zdroj dat: NRHZS, NSC/ÚZIS ČR



Úplné pokrytí screeningovými a diagnostickými vyšetřeními cílové populace žen ve věku 45–69 let dosahovalo v uvedeném tříletém období 70,5 % (více jak 1,2 milionu vyšetřených žen) – z toho 67,0 % screeningová mamografie, 3,3 % diagnostická mamografie a 0,2 % screeningová mamografie v dispenzární péči. Přibližně 0,5 milionu žen (29,5 %) nebylo v tomto období provedeno žádné z výše uvedených vyšetření.

Úplné pokrytí cílové populace mamografií (včetně diagnostické) v letech 2012–2019 v tříletém intervalu



Screeningová mamografie v dispenzární péči (89178)

Screeningová mamografie (89221; 89223)

Diagnostická mamografie (89179; 89180)

(ženy, 45–69 let)

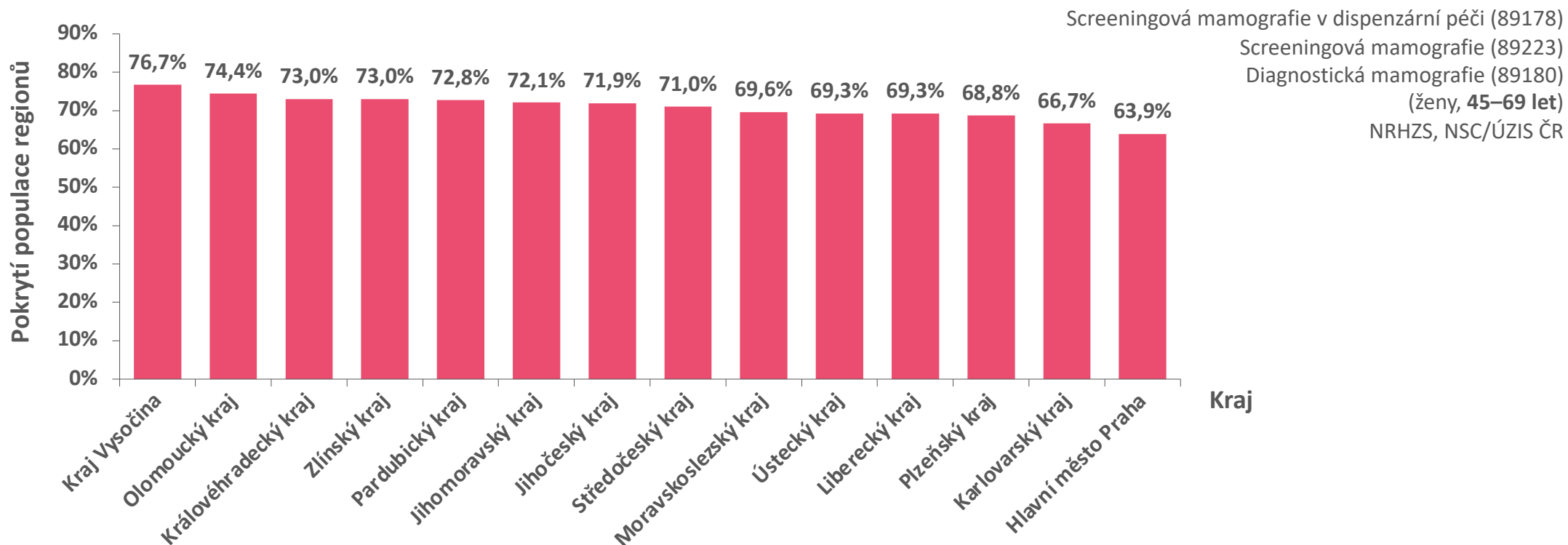
Zdroj dat: NRHZS, NSC/ÚZIS ČR

Údaj stanoví podíl žen v cílové populaci (1 768 287 žen v roce 2019), které podstoupily screeningovou nebo diagnostickou mamografií během předchozích 3 let.

Výkon 89178 od roku 2013. Výkon 89221 v letech 2002–2014. Výkon 89223 od roku 2015. Výkon 89179 v letech 2000–2014. Výkon 89180 od roku 2015.

Při úvaze screeningových a diagnostických mamografií (úplné pokrytí) v tříletém intervalu sledujeme v roce 2019 úplné pokrytí 70,5 %.

Úplné pokrytí cílové populace mamografií (včetně diagnostické) v letech 2012–2019 v tříletém intervalu dle regionů



Celkové pokrytí mamografickým screeningem dosahuje 70,5 %
Nejvyšší pokrytí sledujeme v Kraji Vysočina (76,7 %), nejnižší naopak v Hlavním městě Praze (63,9 %)

Metodika hodnocení dopadu epidemie COVID-19 na mamografický screening

- Analýza byla provedena na individuálních datech NRHZZ, ÚZIS ČR
- Byly odstraněny pojišťenky bez vyplněného okresu
- Do analýzy nebyly zahrnuty pojišťenky mladší 45 let
- Analýza byla provedena v letech 2019–2020 (údaje za poslední kvartál 2020 jsou předběžné)
- Pokud byla pojištěnce v daném roce provedena screeningová mamografie (89178; 89223) vícekrát, je započítáno pouze nejdříve provedené vyšetření
- Po jednotlivých měsících je vypočítána % změna mezi počtem pojištěnek, kterým byla v daném období 2020 vykázána screeningová mamografie, a počtem pojištěnek, kterým bylo toto vyšetření vykázáno ve stejném období roku 2019

Počet provedených screeningových mamografií v letech 2020 vs. 2019

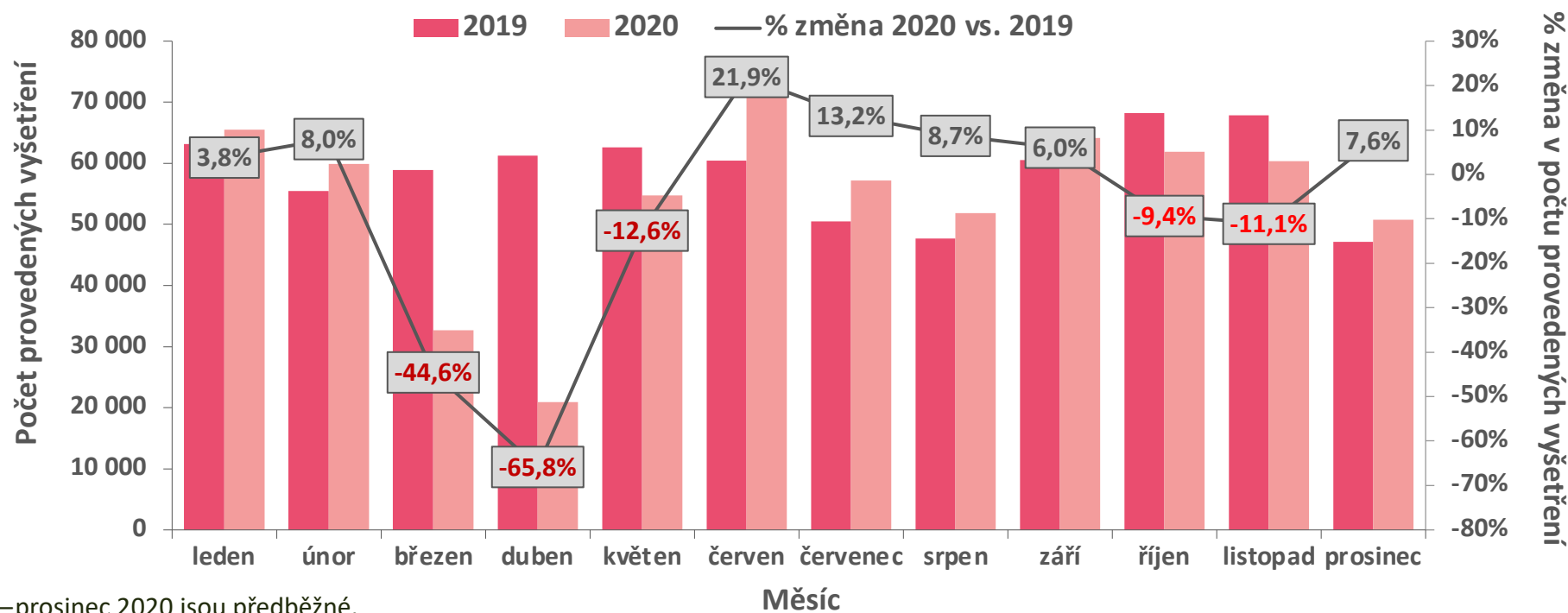
Screeningová mamografie v dispenzární péči (89178)

Screeningová mamografie (89223)

(2019–2020, ženy ve věku 45+ let)

Zdroj dat: NRHZZ,

NSC/ÚZIS ČR



Pozn.: Údaje za říjen—prosinec 2020 jsou předběžné.

V roce 2020 bylo provedeno o 7,1 % méně screeningových mamografií než v roce 2019. Největší pokles byl zaznamenán v dubnu (-65,8 %).

Poděkování

**DĚKUJEME CENTRŮM
MAMOGRAFICKÉHO SCREENINGU
ZA VÝBORNOU SPOLUPRÁCI
PŘI SBĚRU DAT**

**Projekt informační podpory mamografického
screeningu je realizován s podporou společnosti
AVON Cosmetics, spol. s r.o.**

